

Informace o činnosti za 3. čtvrtletí roku 2018

Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o své činnosti.

Obsah:

A. Počty podnětů, šetření	2
B. Činnost ochránce	3
B.1 Veřejná správa.....	3
B.1.1 OSPOD neinformoval soud ani rodiče o důvodech, proč navrhuje zrušení střídané péče	3
B.1.2 Magistrát vymáhal v exekuci poplatky za mrtvého psa.....	3
B.1.3 Poručník už nebude potřebovat souhlas soudu pro vydání cestovního dokladu pro dítě.....	4
B.1.4 Úřad práce nezohlednil vrácený přeplatek pro účely příspěvku na bydlení	4
B.2 Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění	5
B.2.1 Příprava důležitých publikací.....	5
B.2.2 Prezentace zjištění ochránce odborné veřejnosti.....	5
B.2.3 Spolupráce s rakouským národním preventivním mechanismem.....	5
B.2.4 Výbor OSN proti mučení o mandátu veřejného ochránce práv.....	5
B.2.5 Zásah policie a úmrtí na půdě psychiatrické kliniky	6
B.3 Ochrana před diskriminací	7
B.3.1 Doporučení ve věci opatření pro sladění rodinného a osobního života s výkonem státní služby.....	7
B.3.2 Vyhrazené parkování.....	8
B.3.3 Kontrola inspekce práce zaměřená na diskriminační nabídky zaměstnání zveřejněné na webovém inzertním portálu	9
B.4 Monitorování práv lidí se zdravotním postižením	9
B.4.1 Druhé zasedání poradního orgánu.....	9
B.4.2 Výzkumy a výzkumná činnost.....	10
B.4.3 Osvěta.....	11
C. Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce.....	12
C.1 Přezkumy maturit budou transparentnější a lépe odůvodněné.....	12

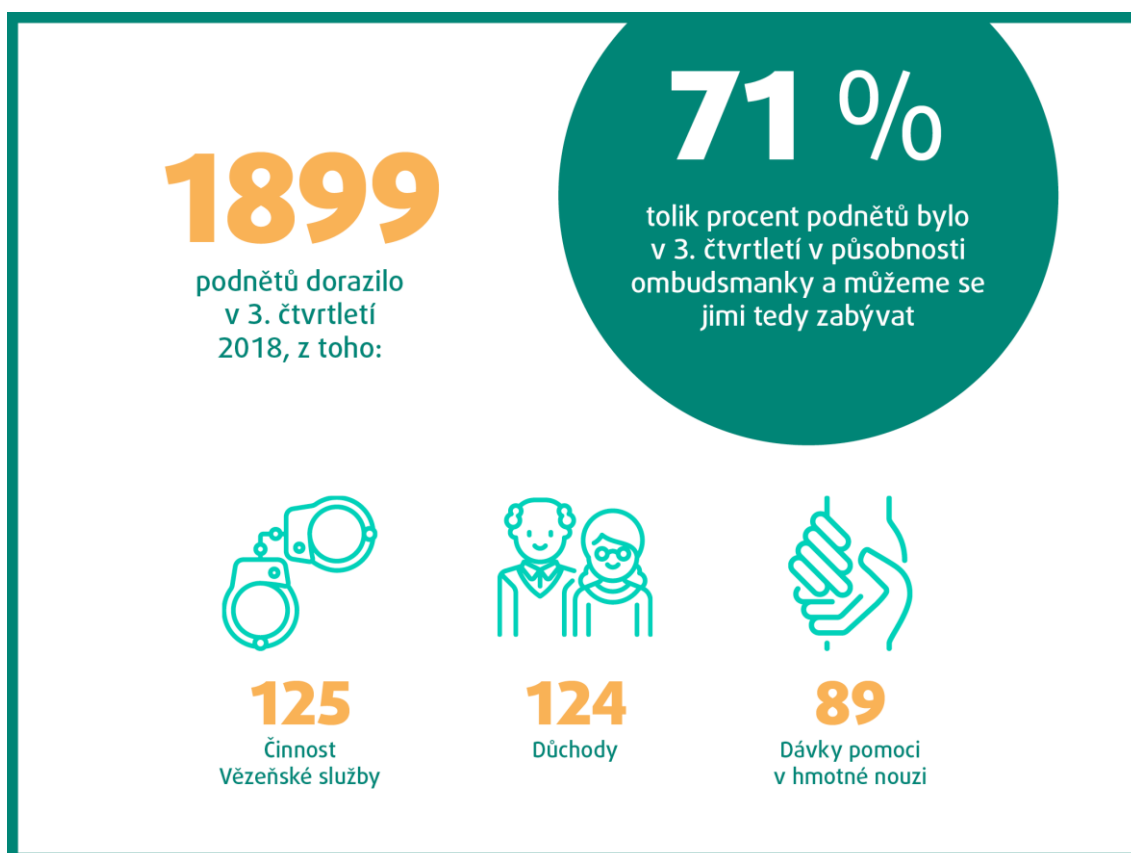
A. Počty podnětů, šetření

Ve třetím čtvrtletí roku 2018 mi bylo doručeno celkem **1899** podnětů, což je o 145 méně než ve stejném období loňského roku. Podíl podnětů v působnosti **se však zvýšil na 71 %** (celoroční průměr byl loni 68 %). Nejvíce podnětů se týkalo vězeňství (125 podnětů), početně byla zastoupena i oblast důchodů (124 podnětů) a dále oblast dávek pomoci v hmotné nouzi (89).

Z celkového počtu doručených podnětů se v **60** případech objevila námitka nerovného zacházení. Diskriminace ve smyslu antidiskriminačního zákona se týkalo **51** podnětů. V **11** případech jsme také poskytli informace a analýzy týkající se diskriminace mezinárodním subjektům či vnitrostátním orgánům (např. francouzskému ombudsmanovi, Evropské síti Equality bodies či Ministerstvu zahraničních věcí České republiky).

Ve třetím čtvrtletí jsme uskutečnili **3** systematické návštěvy zařízení, v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. V oblasti sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění jsme provedli monitoring **2060** rozhodnutí.

Počty podnětů ilustruje následující obrázek.

B. Činnost ochránce

B.1 Veřejná správa

B.1.1 Záznam o pohovoru s dítětem prováděný orgánem sociálně-právní ochrany dětí (sp. zn. 1024/2017/VOP)

Obrátila se na mě matka, jejíž syn byl rozhodnutím soudu o předběžném opatření svěřen ze střídavé péče rodičů do výlučné péče otce. Stěžovala si mimo jiné na postup orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) při výkonu kolizního opatrovnictví. Ten podpořil takto zásadní změnu poměrů syna předběžným opatřením soudu, aniž by soudu sdělil bližší informace, jak by si syn představoval další uspořádání svých poměrů.

Takové informace neměli ani rodiče, protože sociální pracovník založil podrobný záznam z rozhovorů se synem do tzv. zvláštní složky a ve spise nevedl žádné informace o tom, co mu syn sděloval.

Po provedení šetření jsem dospěla k závěru, že i když se jedná o pohovor s dítětem, jehož podrobný záznam je třeba založit do tzv. zvláštní složky, do níž nemají rodiče právo nahlížet, měl by OSPOD uvést podstatné informace z pohovoru do spisu. Informace z pohovoru s chlapcem v dané věci byly o to významnější, že na základě jeho sdělení podpořil sociální pracovník velmi zásadní změnu jeho poměrů – svěřením do výlučné péče otce předběžným opatřením.

S tímto názorem se poté OSPOD ztotožnil a v tomto směru přijal dostatečná opatření k nápravě. Věc jsem proto ukončila.

B.1.2 Správa místního poplatku ze psů (sp. zn. 5489/2017/VOP)

Na ochránce se obrátila stěžovatelka s žádostí o prošetření postupu magistrátu při správě místního poplatku ze psů. Stěžovatelka měla minimálně od roku 2009 platit poplatek za psa. V roce 2012 došlo k jeho usmrcení na veterinární klinice. Tuto skutečnost však stěžovatelka magistrátu nenahlásila, ač měla.

Magistrát vydal platební výměry za období let 2009 až 2015. Stěžovatelka se proti nim nijak nebránila. Až v průběhu roku 2017, když začal magistrát dlužnou částku vymáhat, mu stěžovatelka zaslala potvrzení o usmrcení svého psa. V tuto chvíli se současně obrátila na ochránce a namítala, že do roku 2012 měla jako starobní důchodce platit sníženou sazbu a od roku 2012 dále pak neměla platit poplatek vůbec.

Obecně platí, že starobní důchodci mají sníženou sazbu místního poplatku ze psů (až 200 Kč namísto až 1500 Kč). Stěžovatelka by tedy měla nárok na sníženou sazbu, pokud by tento nárok včas uplatnila a prokázala. Jelikož lhůta, ve které bylo možno pravomocně vyměřené poplatky změnit, uplynula v roce 2012, nebylo možné tuto otázku již vyřešit ke spokojenosti stěžovatelky. Zabývali jsme se tedy pouze tím, zda bylo správné, aby stěžovatelka platila poplatek i za období 2012-2015, kdy již psa neměla.

Jelikož stěžovatelka skutečnost, že psa nemá, magistrátu nenahlásila, ač takovou povinnost měla, magistrát neměl důvod poplatek nevyměřit. Poté, co jsme magistrát oslovili a celou

situaci mu vysvětlili, bylo řízení o poplatku zastaveno a paní nemusí poplatek za psa, kterého již neměla, platit.

B.1.3 Podání žádosti o cestovní doklad pro dítě svěřené do péče (sp. zn. 14/2018/SZD)

Opakovaně jsem se setkala s námitkou, že fyzická osoba, které soud svěřil dítě do péče, musí zbytečně žádat soud o souhlas s podáním žádosti o pas. Zjistila jsem, že správní orgány vydávající cestovní pasy tuto povinnost vyžadují toliko na základě ústního sdělení zaměstnanců Ministerstva vnitra, které zaznělo na poradě s krajskými úřady s odkazem na stanovisko Ministerstva spravedlnosti.

Obrátila jsem se proto na ředitele odboru správních činností Ministerstva vnitra s tím, že cestování dětí do ciziny není v podmínkách České republiky významnou záležitostí a že školní a rodinné výlety do zahraničí jsou běžné. Není proto namístě poukazovat na ustanovení § 934 odst. 1 občanského zákoníku, dle něhož každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte musí schválit soud.

Ředitel odboru správních činností Ministerstva vnitra mi následně sdělil, že Ministerstvo vnitra po projednání s Ministerstvem spravedlnosti změnilo svůj právní názor a poručník bude moci požádat o cestovní pas a o občanský průkaz pro dítě, aniž by potřeboval schválení soudem. Pokud jde o žádosti podané pěstounem a jinou tzv. pečující osobou, ředitel odboru sdělil, že tyto osoby jsou oprávněny podat žádost podle zákona a připojit souhlas zákonného zástupce. Pokud by opatření souhlasu bránila těžko překonatelná překážka, k doložení existence této překážky stačí potvrzení orgánu sociálně právní ochrany. Vzhledem k tomu, že došlo k nápravě, šetření jsem ukončila.

B.1.4 Zohlednění vráceného přeplatku na rodičovském příspěvku pro účely příspěvku na bydlení (sp. zn. 4636/2017/VOP)

Zabývala jsem se postupem úřadu práce, který stěžovatelce uložil povinnost vrátit přeplatek na rodičovském příspěvku, neboť neoznámila, že má nárok na peněžitou pomoc v mateřství z důvodu narození dalšího dítěte. Stěžovatelka rovněž nesouhlasila s tím, že jí úřad práce nepřiznal příspěvek na bydlení, neboť do příjmu započel rodičovský příspěvek, který ale stěžovatelka vrátila.

Ve věci přeplatku na rodičovském příspěvku jsem dospěla k závěru, že úřad práce postupoval v souladu se zákonem o státní sociální podpoře.

Pochybení jsem však shledala v řízení o příspěvku na bydlení. Úřad práce vrácený přeplatek na rodičovském příspěvku odečetl pouze od příjmů stěžovatelky a při výpočtu výše příspěvku na bydlení vycházel pouze z příjmů společně posuzovaných osob (zde tři nezaopatřených dětí stěžovatelky). Takovýto postup je však nezákonný. Podle zákona o státní sociální podpoře totiž platí, že jestliže oprávněná osoba (osoba společně posuzovaná) vrací přeplatek na rodičovském příspěvku, snižuje se rozhodný příjem rodiny o částku tohoto přeplatku v tom rozhodném období, v němž byl přeplatek vrácen. Zákon tak jednoznačně stanoví, že o vrácený přeplatek se snižuje celý rozhodný příjem, nikoli pouze příjem oprávněné osoby.

Vzhledem k tomu, že úřad práce ani na základě závěrečného stanoviska nepřijal opatření k nápravě, využila jsem svého oprávnění a informovala nadřízený úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí. Ministerstvo se ztotožnilo s mými závěry a vydalo příkaz k zahájení řízení o neprávem odepřené dávce. Úřad práce toto řízení zahájil, přehodnotil nárok stěžovatelky na příspěvek na bydlení a jeho výši a přiznal jí též nedoplatek. Věc jsem následně ukončila.

B.2 Dohled nad omezováním osobní svobody a sledování vyhoštění

V rámci prevence špatného zacházení a dohledu nad omezováním osobní svobody provedli pověření zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv, odboru dohledu nad omezováním osobní svobody (dále též „Kancelář“) ve třetím čtvrtletí roku 2018 celkem **3 systematické návštěvy zařízení** a **15 sledování správního i trestního vyhoštění cizinců**, pozemní i leteckou cestou.

Jednalo se o návštěvu **léčebny dlouhodobě nemocných** při Jesenické nemocnici, a. s., návštěvu domova pro seniory SEN pro SEN, s. r. o., ve Čtyřkolech a návštěvu **psychiatrické kliniky** při Fakultní nemocnici Plzeň.

B.2.1 Příprava důležitých publikací

Zaměstnanci Kanceláře připravují publikace, které referují o mé činnosti a přispívají k prevenci proti špatnému zacházení. Jde o **sborník stanovisek ochránce, který se věnuje vězeňským tématům**. Dále se jedná o **souhrnnou zprávu z návštěv zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc** a **souhrnnou zprávu z návštěv ústavů pro výkon zabezpečovací detence**, v rámci které analyzuji rozhodnutí, na základě kterých bylo o výkonu zabezpečovací detence rozhodnuto. Na samém počátku je tvorba **souhrnné zprávy z návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením**. Sérii těchto návštěv jsem ukončila v měsíci srpnu tohoto roku.

B.2.2 Presentace zjištění ochránce odborné veřejnosti

Při příležitosti konference „Pražské gerontologické dny“ seznámila zaměstnankyně Kanceláře odbornou veřejnost se zjištěními a doporučeními ze systematických návštěv léčeben pro dlouhodobě nemocné.

B.2.3 Spolupráce s rakouským národním preventivním mechanismem

V rámci bilaterální spolupráce navštívili kolegové z Rakouska Vazební věznici v Brně, při níž se současně během exkurze seznámili s podmínkami pro výkon trestu, vazby a zabezpečovací detence.

Naopak zaměstnanci Kanceláře navštívili věznici Korneuburg v Rakousku, a to v rámci příprav na provádění systematických návštěv vazebních věznic se zaměřením na podmínky výkonu vazby.

B.2.4 Výbor OSN proti mučení o mandátu veřejného ochránce práv

Česká republika obdržela [závěrečná doporučení Výboru OSN proti mučení](#) (dále též „Výbor“), vydaná na základě podrobného přezkumu 6. periodické zprávy a doplňujících

vyjádření České republiky o tom, jak naplňuje závazky plynoucí z Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Výbor obdržel také pět zpráv nevládních organizací a vyžádal si vyjádření veřejné ochránkyně práv.

Doporučení Výboru se tentokrát přímo dotýkají také mandátu veřejného ochránce práv, a to v bodech 36 a 37. Výbor je „znepokojen skutečností, že **smluvní stát nezřídil konsolidovanou národní lidskoprávní instituci v souladu se zásadami týkajícími se postavení vnitrostátních institucí na ochranu a prosazování lidských práv** („Pařížské principy“) a že navzdory nedávnému rozšíření kompetencí veřejného ochránce práv postrádá tento orgán i nadále široký mandát, který je zapotřebí k prosazování a ochraně všech oblastí týkajících se lidských práv (článek 2)“. Doporučuje pak, aby Česká republika „urychlila své úsilí o novelizaci zákona o veřejném ochránci práv s cílem posílit mandát veřejného ochránce práv a uvést jej do plného souladu s Pařížskými principy. Měla by rovněž zajistit, aby měl veřejný ochránce práv dostatečné finanční a lidské zdroje k tomu, aby mohl účinným a nezávislým způsobem plnit svůj mandát.“

Toto vyjádření Výboru je nové a patrně reaguje na mezinárodní vývoj. Jinak obsah závěrečných doporučení není příliš překvapivý. Krom ocenění průběžných pozitivních kroků státu se Výbor také kriticky vyjadřuje k 17 tématům. Mezi ty komentované nejnaléhavěji patří problém definice mučení v trestním právu, trvající nedostatky v působení lékařů v boji se špatným zacházením (včetně možnosti předávat poznatky státnímu zastupitelství), efektivita Generální inspekce bezpečnostních sborů a trestního postihu špatného zacházení, potřeba revize trestní politiky s cílem snížit počet uvězněných osob, efektivní boj s trestnými činy z nenávisti a vyšetřování a odškodňování protiprávních sterilizací.

B.2.5 Zásah policie a úmrtí na půdě psychiatrické kliniky (sp. zn. [2618/2016/VOP](#))

V listopadu 2015 na psychiatrické klinice v Olomouci zemřel pacient v průběhu zásahu policie s použitím paralyzátoru taser (TASER X26); policie byla přivolána zdravotnickým personálem na pomoc při zvládnání nebezpečného chování pacienta v atace psychotického onemocnění.

Z vlastní iniciativy jsem provedla šetření případu – jednak z pohledu nezbytnosti síly použité při zásahu, a dále jako systémové zhodnocení tragické události, a to z pohledu používání elektrického donucovacího prostředku policií a systémové ochrany osob trpících duševní poruchou před zásahy do práva na život a práva nebýt podroben špatnému zacházení. Zjistila jsem přitom několik nedostatků (např. nezohlednění schopností konkrétních policistů používat taser, nedostatečná dostupnost dat z taserů po zákroku, atp.), a protože Policejní prezidium ani Ministerstvo zdravotnictví samy nezjednaly nápravu, navrhla jsem jim v závěrečném stanovisku provést devět, respektive tři konkrétní opatření. Kvůli jejich částečnému nesplnění jsem posléze vyrozuměla i Ministerstvo vnitra.

Přestože v celé věci nebylo prozatím dosaženo konkrétního úspěchu, neboť Ministerstvo zdravotnictví dlouhodobě rezignovalo na detailní sledování praxe používání síly na psychiatrických pracovištích a veškerou odpovědnost přisuzovalo policii, z nejaktuálnějšího vyjádření ministra vyplývá, že resort vnímá závažnost problému, kdy přímo v prostorách zdravotnických zařízení dochází k zásahu za použití taseru či jiných donucovacích prostředků a přislubuje jednak poskytnout případnou součinnost policii

a jednak podporovat, aby si jednotlivé nemocnice stanovovaly místní postupy při spolupráci s policií.

Celý zásah byl rovněž šetřen Generální inspekcí bezpečnostních služeb. Po odložení věci se pozůstalá rodina obrátila na soud. V průběhu roku 2017 jsem rovněž vstoupila do řízení o ústavní stížnosti v této věci (zn. IV. ÚS 4150/16) a poskytla Ústavnímu soudu svou zprávu jako expertní pohled.

B.3 Ochrana před diskriminací

B.3.1 Doporučení ve věci opatření pro sladění rodinného a osobního života s výkonem státní služby (sp. zn. [32/2018/DIS](#))

V roce 2017 jsem realizovala na většině českých ministerstev výzkum zaměřený na problematiku sladění osobního a rodinného života se státní službou. Doporučení přímo navazuje na výzkum, proto je určeno především ministerstvům účastnícím se výzkumu, dále Ministerstvu vnitra, sekci pro státní službu, a Úřadu vlády, odboru rovnosti žen a mužů.

Doporučení služebním úřadům

- (1) Při nabízení sladovacích opatření se aktivně zaměřit na různé skupiny zaměstnanců a zaměstnankyň.
- (2) Zjišťovat zájem mezi zaměstnanci a zaměstnankyněmi o jednotlivá sladovací opatření a zohledňovat jej při plánování.
- (3) Zajistit vzdělávání představených v oblasti řízení státních zaměstnanců a zaměstnankyň v režimu flexibilních forem výkonu státní služby (práce).
- (4) Transparentně informovat zaměstnance a zaměstnankyně o možnostech využití flexibilních forem práce.

Doporučení ministerstvům

- (5) Zajistit, aby se jedna či více osob v rámci svých služebních úkolů věnovala problematice rovnosti žen a mužů.
- (6) Podporovat vzdělávání koordinátorů a koordinátorek.

Doporučení Ministerstvu vnitra, sekci pro státní službu

- (7) Při stanovování cílů v oblasti sladování rodinného a osobního života s výkonem státní služby zohledňovat výstupy z výročních zpráv k hodnocení vytváření podmínek pro sladění rodinného a osobního života státních zaměstnanců a zaměstnankyň s výkonem služby služebními úřady.
- (8) Podporovat služební úřady při aplikování flexibilních forem zaměstnání v podmínkách státní služby (např. zpracováním návodů a metodik pro služební úřady); identifikovat a podporovat příklady dobré praxe.

(9) Organizovat pravidelné vzdělávání představených ve věci flexibilních forem práce.
Doporučení

Úřadu vlády, odboru rovnosti žen a mužů

(10) Využívat zjištění ze zpráv o sladování ve státní službě předkládaných Ministerstvem vnitra vládě při zpracovávání zpráv o rovnosti žen a mužů a následně je zahrnout i do aktualizovaných opatření priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů.

Na doporučení reagovalo 67 služebních úřadů. Odpovědi ukázaly, že mezi úřady stále panují rozdíly v tom, zda vůbec a popřípadě jak mé doporučení realizovat. Budu proto dál komunikovat s náměstkem vnitra pro státní službu a žádat jej o koordinaci konkrétních opatření v oblasti sladování soukromého a rodinného života s výkonem služby. Se svými poznatky jsem seznámila širší veřejnost v tiskové zprávě ze dne 4. října 2018.

B.3.2 Vyhrazené parkování (sp. zn. [14/2017/SZD](#))

Od roku 2015 jsem se zabývala podněty žadatelů o vyhrazené parkování v městě Brně pro osoby se zdravotním postižením. Důvodem bylo neudělení souhlasu se zvláštním užíváním komunikace městskou částí.

Magistrát města Brna (dále též „Magistrát“) vydal po konzultaci s městskými částmi doporučující metodiku, na základě níž některé městské části přijaly vlastní metodiku a jiné používají metodiku vydanou Magistrátem.

V rámci řešení konkrétních případů jsem dospěla k závěru, že praxe některých městských částí, kterou považuji za rozpornou s antidiskriminačním zákonem a Doporučením veřejného ochránce práv k naplňování práva na rovné zacházení při zřizování vyhrazeného parkování na místních komunikacích (z roku 2012), se opírá přímo o metodické doporučení vydané Magistrátem, resp. o z něj vycházející pravidla a metodiky městských částí.

Ve věci jsem v červnu 2018 vydala Doporučení, v němž jsem obsáhle rozvedla právní úpravu, z níž jsem pro své argumenty čerpala a sestavila soubor opatření (jednotlivých doporučení), která by měla zajistit revizi stávajícího metodického doporučení a jeho uvedení do souladu s antidiskriminačním zákonem a Doporučením veřejného ochránce práv.

V červenci 2018 jsem obdržela vyjádření primátora města, který mě informoval, že vyzve jednotlivé městské části, aby při udělování souhlasu ke zřízení vyhrazeného parkování nadále nevycházely z metodického doporučení, kterým se řídily od roku 2015 do současnosti. Zároveň Magistrát městským částem uloží, aby respektovaly „Doporučení“ z června 2018.

O tomto pozitivním (a rychlém) příkladu spolupráce samosprávy s veřejným ochráncem práv si na tomto místě dovoluji informovat též Poslaneckou sněmovnu. Praxi jednotlivých městských částí budu i nadále sledovat prostřednictvím individuálních stížností.

B.3.3 Kontrola inspekce práce zaměřená na diskriminační nabídky zaměstnání zveřejněné na webovém inzertním portálu (sp. zn. 1896/2017/VOP)

Obrátila se na mě právnička příspěvkové organizace DROM (dále též „stěžovatelka“), s žádostí o pomoc ve věci pracovní inzerce, která uchazeče diskriminuje z důvodu státní příslušnosti a etnicity. Zaměstnanci DROM při hledání práce pro své klienty narazili na inzerát společnosti, která poptávala pomocníky v zednických pracích pro stavbu bytového domu. V inzerátu bylo uvedeno, že společnost hledá toliko občany ČR, „cizí“ státní příslušníci a příslušníci etnických menšin přijímání nebudou, tedy na inzerát nemají ani reagovat.

Stěžovatelce jsem nejprve doporučila, aby se organizace DROM obrátila s podnětem ke kontrole na příslušný oblastní inspektorát práce. Poněvadž následně s výsledky jeho kontroly nebyla spokojena, obrátila se znovu na mne (kontrolou nebylo zjištěno porušení právních předpisů). Oblastní inspektorát však vycházel pouze z odpovědí společnosti na několik položených dotazů a konstatoval, že internetový inzertní server je anonymní a nelze s jistotou určit totožnost zadavatele inzerce. Státní úřad inspekce práce v postupu oblastního inspektorátu nespatriil pochybení a zahájení správního řízení nepovažoval v daném případě za účelné.

Dospěla jsem v dané věci k závěru, že úřady postupovaly v rozporu s právními předpisy. Oblastní inspektorát práce měl v rámci kontroly využít institutu povinné osoby, tj. měl se především dotázat inzertního serveru na totožnost podatele inzerátu. Protože tak neučinil, nepokusil se zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly, a tedy porušil ustanovení § 9 písm. a) kontrolního řádu. Státní úřad inspekce práce měl v postupu oblastního inspektorátu shledat pochybení a uložit mu zahájit správní řízení či je zajistit sám. Jelikož tak neučinil, porušil ustanovení § 175. odst. 6 správního řádu.

O nutnosti využívat informace od povinných osob za účelem identifikace podatele diskriminačních nabídek Státní úřad inspekce práce inspektory a inspektorky všech oblastních inspektorátů v ČR již poučil. Takové metodické usměrnění považuji v danou chvíli za uspokojivé a jeho naplňování budu v souvislosti se svou činností dále sledovat.

B.4 Monitorování práv lidí se zdravotním postižením

B.4.1 Druhé zasedání poradního orgánu

V srpnu proběhlo v Kanceláři veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) druhé zasedání poradního orgánu, který jsem zřídila za účelem monitorování **Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením** (dále jen „Úmluva“). K hlavním tématům, kterým byla věnována pozornost a především prostor pro diskuzi, byly připravované komunální volby a volby do Senátu Parlamentu České republiky. Členové a členky poradního orgánu upozornili především na **nedostatečnou přístupnost voleb ve vztahu k lidem se sluchovým postižením**, kdy nejsou informace o volbách dostupné ve znakovém jazyce a běžná forma psaného textu nemusí být pro tuto cílovou skupinu srozumitelná. V souvislosti se zajištěním a posílením přístupnosti voleb se členové poradního orgánu shodli také na tom, že je třeba posílit přístupnost informací o volbách, které by měly být ve [formě pro snadné čtení](#).

V neposlední řadě se účastníci shodli také na tom, že nejen lidé s omezenou svéprávností mnohdy neví, zda mohou nebo nemohou jít k volbám, tuto informaci však často nemají ani zařízení poskytující sociální služby, kde tito lidé žijí. V návaznosti na to **vznikl informační materiál vysvětlující podmínky pro výkon volebního práva u lidí s omezenou svéprávností**. Tento materiál byl uveřejněn nejen na webových stránkách ochránce, ale také na sociálních sítích a především byl sdílen prostřednictvím neziskových organizací.

B.4.2 Výzkumy a výzkumná činnost

Hlavními nástroji pro monitorování Úmluvy jsou různé formy výzkumů a výzkumných šetření, které mohou poukázat na případné systémové nedostatky při naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Z toho důvodu jsem zahájila v uplynulém čtvrtletí výzkumná šetření na následující témata.

Dostupnost bydlení pro lidi se zdravotním postižením

Vzhledem k tomu, že se hodlám zabývat problematikou dostupnosti různých forem bydlení pro osoby se zdravotním postižením, rozhodla jsem se prověřit, do jaké míry jsou dostupné také služby azylového ubytování a nocleháren, případně jaké jsou limity pro využívání těchto služeb lidmi se zdravotním postižením. Výzkum proběhne formou dotazníkového šetření. Předpokládáný termín dokončení výzkumu je prosinec letošního roku.

Efektivita pracovní rehabilitace

V návaznosti na čl. 27 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, který garantuje právo na práci a v souvislosti s ním také potřebná opatření směřující k **podpoře zaměstnávání a pracovního uplatnění lidí s postižením**, jsem se zahájila výzkum zaměřený na pracovní rehabilitaci. Cílem výzkumu je vyhodnotit efektivitu pracovní rehabilitace, včetně detekování bariér využívání tohoto nástroje ze strany Úřadu práce České republiky a lidí se zdravotním postižením. Sledován bude počet absolventů pracovní rehabilitace, kteří se posléze zařadili na trh práce. Neméně důležitou součástí výzkumu bude zjišťování, **zda úřady práce poskytují přiměřené úpravy osobám se zdravotním postižením, které se účastní pracovní rehabilitace**. V rámci výzkumu se zaměřím i na skutečnost, zda úřady práce poskytují osobám se zdravotním postižením služby odpovídající požadavku univerzálního designu, například bezbariérovost budov krajských poboček Úřadu práce, formuláře ve formě pro snadné čtení apod.

Omezování svéprávnosti a využívání dalších podpůrných opatření

Aktuálně probíhá výzkum k problematice omezování svéprávnosti a využívání dalších podpůrných opatření. V rámci kvalitativních analýz rozsudků se zaměřuji především na to, jaké je postavení člověka, o jehož svéprávnosti se rozhoduje v rámci probíhajícího řízení. Zda došlo ke zhlédnutí posuzovaného člověka, jestli v rámci řízení zvažoval soud jiná méně omezující opatření.

Dostupnost stomatologické péče

Stejně tak probíhá výzkum zaměřený na dostupnost stomatologické péče v úplné anestezii, kdy někteří pacienti (zejména pacienti s poruchou autistického spektra a mentálním

postižením) nemohou absolvovat ošetření běžným způsobem a je třeba tyto výkony provést v rámci operačního výkonu. Z dosavadní činnosti mám poznatky o tom, že na tento typ péče musí pacienti mnohdy čekat řadu měsíců. Závěry výzkumu předložím v následující pravidelné čtvrtletní zprávě.

Dostupnost sociálních služeb pro děti a dospělé s poruchou autistického spektra

V uplynulém období jsem dokončila výzkum k dostupnosti sociálních služeb pro děti a dospělé s poruchou autistického spektra, prostřednictvím kterého jsem mapovala, jaké jsou možnosti podpory této cílové skupiny prostřednictvím nejrůznějších sociálních služeb. Zaměřila jsem se především na to, **jak jsou služby dostupné v jednotlivých krajích**, jakým způsobem probíhá plánování dostupnosti sociálních služeb v jednotlivých krajích, zda jsou do této činnosti zapojeni sami klienti služeb. Na základě výsledků výzkumu jsem následně formulovala **doporučení ke zlepšení dostupnosti sociálních služeb**, které adresuji nejen krajům, ale především gesčnímu Ministerstvu práce a sociálních věcí, dále Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvu zdravotnictví, stejně tak jako poskytovatelům sociálních služeb.

V návaznosti na výsledky výzkumu, které mimo jiné poukázaly na to, že rodinám, jejichž členovi byla diagnostikována porucha autistického spektra, se často nedostává komplexních informací o možnostech podpory, jsem se rozhodla vydat informační materiál. Ten popisuje nejrůznější oblasti života a je dostupný na stránkách ochránce [zde](#).

B.4.3 Osvěta

Monitorování Úmluvy je úzce spjato s osvětovou činností, která by měla být směřována nejen ke skupině lidí se zdravotním postižením, ale také k široké veřejnosti. V rámci osvětové činnosti se mnou pověřeni pracovníci zúčastnili těchto aktivit.

Světový den poranění mích v Centru Paraple

Pracovníci Kanceláře se zúčastnili konference k problematice poranění míchy v centru Paraple. V rámci své účasti prezentovali působnost v oblasti monitorování práv lidí se zdravotním postižením. V informačním stánku pak po celý den poskytovali informace o možnostech podpory ze strany ombudsmana.

Měsíc spinální muskulární atrofie

V měsíci srpnu se pracovníci Kanceláře společně se širokou veřejností zapojili do světové kampaně věnované posílení povědomí o onemocnění spinální muskulární atrofie (SMA). Prostřednictvím fotografií upozornili na problémy lidí s tímto těžkým postižením, které zásadně ovlivňuje schopnost péče o sebe sama a vede k závislosti na pomoci od druhých. Fotografie společně s doprovodným slovem byly vystaveny v brněnském divadle Polárka.

Světový den znakových jazyků

Prostřednictvím videa ve znakovém jazyce upozornili pracovníci Kanceláře na Mezinárodní den znakových jazyků, ale především na to, že lidé se sluchovým postižením musí

v každodenním životě čelit nedostatečné dostupnosti tlumočnických služeb do znakového jazyka.

Pražské gerontologické dny

Každoročně se pracovníci Kanceláře zúčastňují Pražských gerontologických dnů věnovaných problematice péče o lidi trpící syndromem demence. Prostřednictvím aktivního příspěvku upozornili nejen na novou působnost v oblasti monitorování práv lidí se zdravotním postižením, ale především na závazek státu zajistit takové sociální služby, které budou reflektovat potřeby nejzranějších cílových skupin a současně umožní klientům žít v běžné komunitě.

C. Legislativní doporučení a zvláštní oprávnění ochránce

C.1 Přezkumy maturit budou transparentnější a lépe odůvodněné

V uplynulých letech ochránce opakovaně upozorňoval na **nedostatky v postupu ministerstva školství při přezkumech maturitní zkoušky**. Na základě **mých připomínek novelizovalo ministerstvo školství tzv. maturitní vyhlášku**, upravilo některé postupy a formuláře, takže studenti budou jednak lépe poučeni o tom, jak uplatnit své námitky, ale také dostanou přesnější odůvodnění, pokud ministerstvo jejich námitkám nevyhoví.

Letos v srpnu jsem provedla další šetření, v němž jsem zkoumala 350 náhodně vybraných rozhodnutí ministerstva ve věci přezkumu maturitních zkoušek z jarního zkušebního období 2018. I když jsem v průběhu letošního šetření zjistila, že vysloveně šablonovité odpovědi se objevily jen ve 13 % případů, určitou mírou šablonovitosti se vyznačovalo 40 % odpovědí, takže je zřejmé, že praxe MŠMT ještě není optimální.

Ministerstvo mi však potvrdilo, že bude sice dál u každé podané žádosti o přezkum posuzovat celý didaktický text, zda některá odpověď nebyla vyhodnocena jako špatná omylem, nečitelně zapsaná apod., ale v návaznosti na můj požadavek doplnilo formuláře žádosti o přezkoumání maturity. Student tak bude přímo instruován, že může uvést konkrétní úlohu nebo část testu, které požaduje přezkoumat. Ministerstvo se k nim v takovém případě detailně vyjádří a podrobně odůvodní, pokud námitkám nevyhoví. Právě náležité odůvodnění věnující se konkrétním námitkám neúspěšného maturanta bylo jedním z mých požadavků. Od jarního období 2019 ministerstvo také přislíbilo konkretizaci odůvodnění rozhodnutí v případě úloh z matematiky.

Pro případ stížností na špatné podmínky v průběhu testu v učebně, které mohly negativně ovlivnit studentův výkon, a tím i výsledek testu, už ministerstvo upravilo postupy, takže student může své námitky po skončení zkoušky vyjádřit do protokolu. Zadávatelé zkoušky v učebně poučují studenty, že mají možnost vznést námitky k průběhu zkoušky do protokolu. Od jarního zkušebního období 2019 by měli studenty nově upozorňovat na důsledky nevyužití tohoto práva (oslabení jejich pozice, pokud by námitky k podmínkám vnesli až v rámci případného přezkumu).

I přes řadu pozitivních změn, které pomohou budoucím maturantům, pokud se budou chtít proti výsledku zkoušky bránit, **zůstávají některé věci nedořešeny** (např. možnost seznámit

se se všemi podklady rozhodnutí). Některé sporné otázky týkající se přezkumů maturit by musel autoritativně rozhodnout soud, pokud by se na něj neúspěšní maturanti obrátili.

V Brně dne 31. října 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv